



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 237/2022-14

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátom JUDr. Pavlom Piovarčím ml., Štúrova 20, Košice, proti postupu Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 34/2019 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 25. apríla 2022 domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 22 C 34/2019 (ďalej len „napadnuté konanie“). Sťažovateľka tiež navrhuje, aby ústavný súd vydal nález, ktorým by prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov, priznal jej finančné zadost'učinenie v sume 3 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľka podala 3. júna 2019 na okresnom súde žalobu, ktorou sa domáha určenia, že v žalobe špecifikovaná nehnuteľnosť patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Na základe výzvy okresného súdu sťažovateľka 14. augusta 2019 zaplatila súdny poplatok. Výzvu žalovaným na vyjadrenie sa k žalobe okresný súd zaslal 22. januára 2020. Následne okresný súd 30. augusta 2021 (v ústavnej sťažnosti omylom uvedený rok 2022, pozn.) nariadil vo veci pojednávanie na 8. február 2022. Toto pojednávanie bolo zrušené z dôvodu práceneschopnosti zákonnej sudkyne. Nový termín pojednávania bol nariadený na 12. apríl 2022.

3. Sťažovateľka 8. marca 2022 podala sťažnosť predsedovi okresného súdu na prietahy podľa § 62 ods. 1 a nasl. zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“). Predseda okresného súdu v prípise z 10. marca 2022 konštatoval prietahy v napadnutom konaní v období rokov 2020 a 2021, ktoré boli objektívneho charakteru a boli spôsobené nepriaznivou pandemickou situáciou a enormnou zaťaženosťou súdneho oddelenia, pričom súčasne pristúpil k priebežnému sledovaniu napadnutého konania do jeho právoplatného skončenia.

4. Na pojednávaní 12. apríla 2022 sa nerozhodovalo o veci samej, pretože sťažovateľka po začatí pojednávania doručila návrh na zmenu strán sporu na strane žalovaných. Pojednávanie bolo odročené s cieľom rozhodnúť o návrhu sťažovateľky a zároveň bol určený nový termín pojednávania na 20. september 2022.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti argumentuje, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočnému prietahu a porušeniu jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa dohovoru. K nariadeniu prvého pojednávania vo veci pristúpil okresný súd až po viac ako 2 rokoch od podania žaloby. Ku dňu podania ústavnej sťažnosti (viac ako 34 mesiacov od podania žaloby) okresný súd v napadnutom konaní nielenže meritórne nerozhodol, ale nevykonal ani jedno pojednávanie vo veci.

6. Podľa sťažovateľky ona sama nenesie zodpovednosť za odročenie pojednávania 12. apríla 2022. Po začatí pojednávania doručila návrh na zmenu strán sporu na strane žalovaných podľa § 80 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), v rámci ktorého vychádzala z informácií, ktoré sa dozvedela „náhodne deň pred samotným pojednávaním.“. Sťažovateľka z verejne dostupných informačných portálov na internete zistila, že žalovaní v označenom spore scudzovacím právnym úkonom previedli nehnuteľnosť, ktorá je predmetom napadnutého konania, v októbri 2021 na tretiu osobu, a to syna sťažovateľky. O tejto skutočnosti nemala sťažovateľka skôr informáciu, a preto bola nútená po začatí pojednávania navrhnúť, aby do konania na strane žalovaných na miesto pôvodne žalovaných vstúpil syn sťažovateľky ako súčasný vlastník spornej nehnuteľnosti. Sťažovateľka zastáva názor, že k jej podanému návrhu na zmenu strán sporu nemuselo nevyhnutne dôjsť v prípade, ak by okresný súd postupoval sústredene a v rámci prípravy na pojednávanie zistil skutočnosť, že žalované subjekty medzičasom po začatí konania už nie sú vlastníkami nehnuteľnosti špecifikovanej v žalobe. Následne mohol okresný súd „od stola vyzvať žalobkyňu, aby zvažila prípadné späťvzatie žaloby, resp. iný dispozičný úkon so žalobou tak“, aby mohol okresný súd vec na pojednávaní meritórne prejednať a nebolo potrebné pojednávanie odročovať.

7. Podľa názoru sťažovateľky predmetnú vec nemožno hodnotiť po právnej ani faktickej stránke ako zložitú. Predmetom konania je žaloba o určenie, že nehnuteľnosť patrí do bezpodielového spoluvlastníctva manželov, pričom takéto žaloby predstavujú štandardnú rozhodovaciu činnosť všeobecných súdov. V správaní sťažovateľky neexistujú žiadne okolnosti, ktoré by mohli byť

zohľadnené na jej ťarchu pri posudzovaní otázky vzniku prietáhov v napadnutom konaní. Naopak, počas celej doby bola aktívna, na výzvy okresného súdu reagovala, pričom z dôvodu nečinnosti okresného súdu podala aj sťažnosť na prietahy podľa zákona o súdoch.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

9. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľky je namietané porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým postupom okresného súdu z dôvodu, že okresný súd v jej veci ani po dobu takmer troch rokov právoplatne nerozhodol.

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia orgánu verejnej moci (napr. II. ÚS 26/95). Pri výklade tohto základného práva si ústavný súd zároveň osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť a ich namietané porušenie možno preskúmať spoločne (IV. ÚS 90/2010, I. ÚS 190/2019, II. ÚS 27/2020).

11. Pri ústavných sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy zjavná neopodstatnenosť sťažnosti môže vyplývať aj z toho, že porušenie tohto základného práva sa namieta v takom konaní pred všeobecným súdom, ktoré z hľadiska jeho druhu a povahy netrvá tak dlho, aby sa dalo vôbec uvažovať o zbytočných prietáchoch (napr. II. ÚS 93/03, III. ÚS 59/05, IV. ÚS 434/08, I. ÚS 210/2018), prípadne ak argumenty v sťažnosti sťažovateľa nepreukázali v čase podania sťažnosti takú intenzitu porušenia označeného základného práva, aby bola sťažnosť prijatá na ďalšie konanie (II. ÚS 93/03, II. ÚS 177/04, I. ÚS 192/2015).

12. V tomto kontexte ústavný súd poukazuje aj na rozhodovaciu prax a judikatúru ESLP v obdobných veciach, podľa ktorej v civilných veciach dĺžka súdneho konania na jednom stupni v trvaní dvoch až troch rokov v závislosti od povahy veci nie je v rozpore s právom na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. Humen proti Poľsku, rozsudok ESLP z 15. 10. 1999, body 58 a 69; Calvelli a Ciglio proti Taliansku, rozsudok ESLP zo 17. 1. 2002, body 64, 65 a 66).

13. Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že nie každý prietah v súdnom konaní má nevyhnutne za následok porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov

podľa čl. 48 ods. 2 ústavy alebo práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (napr. II. ÚS 57/01, III. ÚS 59/05, IV. ÚS 221/05, I. ÚS 375/08). Pojem zbytočné prietahy je pojem autonómny a možno ho vykladať a aplikovať predovšetkým materiálne. S prihliadnutím na konkrétne okolnosti veci sa totiž postup dotknutého súdu nemusí vyznačovať takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prietahy v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 63/00). Ojedinelá nečinnosť súdu, hoci aj v trvaní niekoľkých mesiacov, sama osebe ešte nemusí zakladať porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (napr. I. ÚS 42/01, III. ÚS 91/04, II. ÚS 129/06, IV. ÚS 513/2020). Na kratšie obdobia nečinnosti ústavný súd spravidla prihliada vtedy, keď sa vyskytli opakovane a zároveň významným spôsobom ovplyvnili dĺžku súdneho konania (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 39/00, I. ÚS 57/01). Oneskorenie v niektorej fáze konania môže byť tolerované, ak celková dĺžka konania nemôže byť považovaná za neúmernú (rozsudok ESLP vo veci Pretto a iní proti Taliansku z 8. 12. 1983, sťažnosť č. 7984/77, bod 37).

Len v prípade, ak ústavný súd zistí, že sa postup všeobecného súdu vyznačoval takými významnými prietahmi, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako zbytočné prietahy, môže vysloviť porušenie práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov (I. ÚS 38/04, III. ÚS 24/04, III. ÚS 372/06). V opačnom prípade ústavnú sťažnosť spravidla odmietne ako zjavne neopodstatnenú (napr. I. ÚS 41/01, I. ÚS 57/01, III. ÚS 59/05). Tiež je potrebné uviesť, že skutočnosť, že súd nevykonáva žiadne úkony, nemusí nevyhnutne znamenať, že nekoná a vecou sa nezaobera (pozri aj III. ÚS 106/2018). Aj v rámci tohto obdobia treba počítať s fázou konania, ktorou je príprava na pojednávanie a ktorá nasleduje po zabezpečení vyjadrení k žalobe. V rámci tohto obdobia súd musí mať určitý časový priestor, aby sa so žalobou, s vyjadrením a replikou oboznámil, aby vec skutkovo vytriedil a zaoberal sa právnou stránkou veci.

Ústavný súd už tiež judikoval, že aj v prípade, ak sťažnosť na prietahy v konaní podľa zákona o súdoch bola vyhodnotená ako dôvodná, neznamená to automaticky, že prietahy v konaní majú zároveň nevyhnutne aj ústavnoprávny rozmer (napr. II. ÚS 244/2021).

14. Ústavný súd posúdil postup okresného súdu v celej jeho šírke a zaoberal sa jednotlivými zložkami práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov. Rozhodovanie o žalobe o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam patrí do štandardnej agendy všeobecných súdov a v zásade ho nemožno hodnotiť ako právne ani skutkovo zložité. Význam predmetu sporu, aj keď je pre samotnú sťažovateľku nepochybne dôležitý a ústavný súd v žiadnom prípade nemá v úmysle tento význam zľahčovať, nepatrí do kategórie tzv. citlivých konaní, ktoré by si vyžadovali zo strany vo veci konajúceho súdu osobitný prístup (ako to je napríklad v prípade pracovnoprávných sporov alebo v konaniach vo veci starostlivosti o maloletých). Správanie sťažovateľky ústavný súd nevyhodnotil ako také, ktoré zásadnejšie prispelo k predĺženiu konania.

15. K samotnej dĺžke napadnutého konania pred okresným súdom v čase podania ústavnej sťažnosti v trvaní 2 rokov a 10 mesiacov ústavný súd konštatuje, že je na hranici ústavnej akceptovateľnosti (napr. II. ÚS 492/2020, IV. ÚS 380/2020). Postup okresného súdu vo veci nebol optimálny, a to v období približne od apríla 2020 do júla 2021, keď je nečinnosť okresného súdu zrejmalá. Obdobie od nariadenia pojednávania (30. augusta 2021) do predpokladaného termínu pojednávania (8. februára 2022) ústavný súd nerátal za obdobie prietahov, keďže právna neistota sťažovateľky,

pokiaľ ide o pevné určenie termínu pojednávania, keď sa malo konať o veci samej, bola odstránená. Možnosť rozhodnutia vo veci samej stále prichádza do úvahy aj na prvom pojednávaní (20. septembra 2022). Ústavný súd zohľadnil tiež, že zo strany okresného súdu išlo len o jedno obdobie nečinnosti, pričom tento zistený ojedinelý prieťah v priebehu napadnutého konania okresného súdu nedosahuje v okolnostiach danej veci ústavnoprávne relevantnú intenzitu. V ďalšej fáze napadnutého konania ústavný súd prihliadal aj na mimoriadnu pandemickú situáciu na území Slovenskej republiky, v dôsledku ktorej sa predĺžila dĺžka tohto posudzovaného obdobia. Túto prekážku, ktorá trvala počas prevažnej časti napadnutého konania, považuje ústavný súd za objektívnu skutočnosť brániacu skončeniu veci.

16. Ústavný súd sa nestotožnil s argumentáciou sťažovateľky o zodpovednosti okresného súdu za odročenie pojednávania z 12. apríla 2022 (bod 6 tohto uznesenia). Podľa § 80 ods. 1 CSP ak po začatí konania nastala právna skutočnosť, s ktorou sa spája prevod alebo prechod práv alebo povinností, o ktorých sa koná, môže žalobca navrhnúť, aby do konania na jeho miesto alebo na miesto žalovaného vstúpil ten, na koho boli tieto práva alebo povinnosti prevedené alebo na koho prešli. Ústavný súd už v minulosti uviedol, že žalobca je v zmysle § 80 CSP jediným subjektom oprávneným na podanie návrhu na pripustenie zmeny na strane žalobcu/žalovaného. Výlučne žalobca ako *dominus litis* má oprávnenie disponovať predmetom konania a určovať okruh účastníkov konania (III. ÚS 92/2020).

Aj podľa odbornej literatúry je subjektom disponujúcim procesnou aktivitou pri zmene strán sporu podľa Civilného sporového poriadku výlučne žalobca, pričom žalobca je oprávnený navrhnúť zmenu sporových strán v každom možnom prípade, teda bez ohľadu na to, či došlo k zmene (domnej) aktívnej alebo pasívnej vecnej legitímácie. Samozrejme, s tou výnimkou, ak v dôsledku uvedenej právnej skutočnosti prestal žalobca existovať ako subjekt práva, a teda aj ako subjekt procesu (ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 270). Súd o návrhu legitimovanej osoby musí rozhodnúť, a to uznesením.

17. Na základe uvedeného ústavný súd nevyhodnotil doterajšiu dĺžku rozhodovania okresného súdu v napadnutom konaní ako nezlučiteľnú so základným právom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právom podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. V postupe okresného súdu v napadnutom konaní bola zistená ojedinelá nečinnosť okresného súdu, ale v okolnostiach posudzovanej veci nedosahuje ústavne relevantnú intenzitu, na základe ktorej by po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie bolo možné vysloviť porušenie sťažovateľkou označených práv. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť sťažovateľky pri predbežnom prerokovaní odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

18. Ústavný súd v závere pripomína, že toto rozhodnutie nepredstavuje prekážku rozsúdenej veci a v prípade nečinnosti okresného súdu v ďalšom priebehu konania sa sťažovateľka môže obrátiť na ústavný súd s novou ústavnou sťažnosťou.

19. Z dôvodu odmietnutia ústavnej sťažnosti ako celku sa ústavný súd ďalšími požiadavkami sťažovateľky nezaoberal, keďže rozhodovanie o nich je podmienené vyslovením porušenia označených práv.

P o u ě n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. mája 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu